

Písárka ze Sieny

Melodie Rose
Winawerová

Pro milovníky románů *Dívka s perlou* nebo *Cizinka*

Melodie Winawerová
PÍSAŘKA ZE SIENY

Melodie Winawerová

PÍSAŘKA
ZE
SIENY

*Přeložil
Ondřej Frühbauer*

Copyright © 2017 Melodie Winawer
Translation © Ondřej Frühbauer, 2017
Czech Edition © Metafora, 2018

All rights reserved.

ISBN 978-80-7359-598-2 (pdf)

KANONICKÉ HODINKY

<u>HODINKA</u>	<u>ČAS</u>	<u>DALŠÍ OZNAČENÍ</u>
matutinum	po půlnoci	nokturno
laudy	mezi třetí hodinou a svítáním	modlitba za úsvitu
prima	zhruba o šesté	první hodinka
tercie	přibližně v devět hodin	třetí hodinka
sexta	v poledne	šestá hodinka
nona	přibližně tři odpoledne	devátá hodinka
nešpory	večer při západu slunce	večerní modlitba
kompletář	devátá hodina večerní	modlitba před spaním

ČÁST I. DAR EMPATIE

V životě každého neurochirurga je jedna nevyhnutelná konstanta: telefon. Jakmile vám zazvoní, musíte ho vzít. Když mi ve tři ráno explodoval kousek od ucha vyzváněcí tón, byla jsem rázem plně bdělá. Lékař sloužící pohotovost očividně prožíval náročnou noc.

„Doktorka Trovato? Tady je doktor Green, oddělení A. Máme tu starší pacientku s intrakraniálním krvácením v oblasti mozečku – je bez reakcí a CT vypadá bledě. Za jak dlouho se sem můžete dostat?“

„Za osm minut. Připravte sál.“

Cerebellum neboli mozeček sídlí v malé komůrce uvnitř lebky. Jde o těsný prostor s pevným ohrazením, proto tu schází místo pro případný krevní výron, jehož následky mohou být katastrofální. Mozková hmota je tlačena jediným možným směrem, dolů, skrze *foramen magnum*, velký otvor v dolní části lebky. Přitom dochází k rozdrčení mozkového kmene, řídicího centra základních životních funkcí. Pokud chirurg nezasáhne včas.

Řítila jsem se do nemocnice noční tmou a plánovala postup nadcházející operace. Na Amsterdam avenue vládlo ticho, míjelo mne jen pár žlutých taxíků, bezvýsledně hledajících rito. Dupla jsem na plyn, abych stihla projet všechny křižovatky na zelenou.

V nemocnici jsem se nejprve vydrhla v ohromném umyvadle z nerez oceli a zády napřed, abych se umytýma rukama ničeho nedotkla, jsem prošla dvoukřídlými dveřmi na operační sál. Linneyová, má oblíbená anestezioložka, zaujala místo naproti mně, přímo u hlavy pacientky. Natáhla

jsem si chirurgické rukavice. Anesteziolog má za úkol monitorovat každé vydechnutí, každou změnu krevního tlaku v cévách. Linneyová, upravená a klidná jako vždy, mi dala znamení, že mohu zahájit operaci. Hleděla jsem na týl a krk pacientky. Kůže byla čistá, místy jen mírně svraštělá, na první pohled by nikoho nenapadlo, jaká katastrofa se ukrývá pod ní. Provedla jsem rychlý řez od konce vlasového porostu, několik centimetrů za uchem, a protáhla jej dolů, na zadní část krku. Skalpel pronikl kůží a skrze vrstvu svalů do hloubky. Uchopila jsem kraniotom a oddělila část kosti. Prořízla jsem tvrdou plenu mozkovou, obnažila mozeček... *tam* je to! Podařilo se oddělit čerstvou krevní sraženinu, avšak náhle mi došel dech. Zmocnil se mne pocit, jako bych se topila a z posledních sil bojovala o doušek vzduchu.

„Linneyová,“ zalapala jsem po dechu, „máme problém s respirací?“ Linneyová po mně střelila vylekaným pohledem, potom se obrátila ke svým monitorům. O dlouhé, předlouhé tři vteřiny později se ozval poplachový signál.

Až před polednem otevřela pacientka oči a k večeru už byla lucidní a držela za ruku svou dceru. Zamířila jsem do šatny převléknout se.

„Čas na oběd, Beatrice,“ oznámila Linneyová, sotva jsme ze sebe shodily operační svršky a návleky na boty. Následovala jsem ji do restaurace pro personál. Linneyová nebyla typ ženy, s jakou byste si po práci normálně popovídali. Kdybych jí kupříkladu zavolala a zeptala se, jak se daří, odpověděla by obratem: „O co jde?“ Seděly jsme naproti sobě u bílého stolku z melaminové pryskyřice. Restaurace se snažila působit nóbl, moc se jí to však nedařilo. Nápis, vyvedený ve zdobném fontu, hlásal, že si zákazník může vybrat z několika druhů domácího chleba. Visel však přímo nad košíkem s rolkami zabalenými v celofánu. Dnešní nabídka šéfkuchaře, třikrát pečené nudle *ziti*, mne rovněž neoslovila. Dala jsem si jablko.

„Beatrice, jak jsi mohla vědět, že pacientka bude hypoxická?“

„Najednou se mě zmocnil pocit, jako bych nemohla dýchat, ale zároveň jsem věděla, že se to děje jí, ne mně,“ odpověděla jsem. Vlastně až teď, když jsem tu větu vypustila z úst, mi plně došlo, co se v té chvíli stalo.

„Doktorko Trovato, co má znamenat, že jste to prostě *věděl*?“

Fakt, že Linneyová zdůraznila můj titul, věstil problémy. Přesto jsem odpověděla: „Nemám zdání. Ale opravdu jsem to nějak poznala.“

„S tím jablkem si nevystačíš,“ změnila Linneyová se svou obvyklou strohostí téma. „Dneska nás čeká dalších pět případů.“ Vstala od stolu a nechala mne o samotě s ohryzkem v ruce.

Poté, co odešla, jsem zůstala ještě pár minut sedět u stolu. Chirurgie se na první pohled zdá být tak přímočará: někoho rozříznete, opravíte, co je špatně, a pak ho zase zašijete. Jenže ani samotná práce uvnitř lidského těla se často nedobere skutečné podstaty problému. Při přípravách na atestaci z neurochirurgie jsem se vždy toužila dozvědět více: ukazují bolesti hlavy u této mladé dívky na problémy v rodině, nebo jde o předzvěst krvácejícího mozkového aneuryzmatu? Nevyužije můj depresivní pacient s nádorem na mozku, kterého jsem právě poslala domů s léky proti bolesti, veškeré medikace k tomu, aby ukončil svůj život? Ale nade vše jsem si vždycky přála, abych se dokázala spojit s těmi, kterým nemoc vzala schopnost řeči, nebo je uvrhla do prázdnoty kómatu a zanechala v osamění vnitřní temnoty. Dotýkala jsem se lidského mozku svými rukama, vstoupit však do něj *skutečně*, to mi dosud připadalo nemožné. Jenže dneska, pomyslela jsem si, se mi zřejmě právě tohle podařilo.

Osiřela jsem nadvakrát. Poprvé hned při narození, neboť otce jsem nikdy nepoznala a matka se sestrou – mým dvojčetem – zemřely nedlouho poté, co jsem přišla na svět. Narodila jsem se jako první, přestože nevím, zda se to vůbec počítá, když z dvojčat zbývá jen já. Můj bratr Ben zrovna oslavil sedmnácté narozeniny, když mu řekli, že má malou sestřičku a že zároveň ztratil matku. V jedné chvíli se z bratra změnil v otce. Nechápu, jak to mohl dokázat. Vím jen, že si o rok odložil studia na vysoké škole. Více o tom nikdy nemluvil.

Ben mi prozradil, že matka se nikdy nesnažila najít mého otce. Prý s oblibou říkala: „Na děti stačí máma a minu-

ta času.“ Jako dítě jsem ji často citovala, aniž bych jejímu výroku doopravdy rozuměla. Také jsem si tehdy ze strany dospělých vysloužila řadu hodně zaražených pohledů. Až v pubertě jsem pochopila co a jak. S matkou jsem se tedy nikdy nesetkala, pokud se ovšem život v jejím nitru nepočítá jako setkání.

Mého univerzálního rodiče mi však záviděly všechny děti ve školce. Na Den matek, kdy za všemi dorazily maminky, aby obdržely blahopřání ve tvaru nepravidelně vystřiženého srdíčka, se vždy dostavil i Ben. Vešel do třídy oblečený v puntíkované zástěře, s blondátou parukou a v lodičkách. Zrovna se pustil do studia mikrobiologie, takže donesl perníčky ve tvaru mikroorganismů. Nejradši jsem měla viry, protože připomínaly šperky. Na Den otců zase přikráčel ve dvouřadovém saku a s umělým nosem, knírem a cvikem á la Groucho Marx. Nikdo si nikdy nedělal legraci, že můj rodič není ani matka, ani otec; všichni by nejradši měli Bena.

Při výběru školy mě Ben zapsal na františkánskou Akademii svatého Jakuba. Šlo o zcela přirozenou volbu, kdy mu ruku vedla jak tradice, tak i závan nostalgie; před třinácti lety se právě zde i on sám učil abecedu a responzivní žalmy. Na zdi visela fotografie zachycující Bena v roli velblouda u každoročně pořádaných živých jeslíček – vždy, když jsem se chystala na úterní mši, můj pohled zabloudil právě k téhle fotografii a na chvíli jsem se u ní zastavila. Mně samotné připadla role Panny Marie, v duchu jsem však toužila raději po velbloudí kůži.

Během doby, kdy jsem chodila na základní školu, stihl Ben promovat hned dvakrát: nejprve z mikrobiologie, potom ze středověké historie. A ve chvíli, kdy jsem jako žákyně deváté třídy pitvala při biologii svůj první prasečí plod, byl už bratr odborník na morové epidemie, se zaměřením na středověkou Itálii. Ben i já jsme přistupovali k medicíně z opačných konců. Má cesta vedla přímo vpřed: k pacientovi a léčbě. Jeho směřovala do minulosti.

Pokud máte sourozence, v jistém smyslu to z vás snímá břemeno pocitu, že musíte zvládnout všechno sám. Prostě si rozdělíte úkoly. Já jsem se stala lékařkou, Ben se věnoval výzkumu. Má vědecky založená část se tudíž příliš nebou-

řila a bratr zase po večerech nemudroval, zda neměl raději léčit lidi. Ano, naše zaměření jistě mohlo nabrat jiný směr – mohli jsme oba usilovat o dosažení nejvyšších met v tomtéž oboru. Myšlenka na vzájemné soupeření mne však nikdy ani nenapadla. A bohužel ani myšlenka na spolupráci – dokud nebylo už příliš pozdě.

Jakmile minuly mé třicáté narozeniny, přijal bratr práci na projektu v italské Sieně a beznadějně se tam zamiloval. Ne do tmavovlasé toskánské dívky, ale do města samého.

„*Má malá Bebe,*“ psal mi z Itálie, „*Siena mi úplně učarovala. Je to jako cestovat časem, ovšem beze ztráty všech našich vymožeností. Žijeme si tu jako ve středověku a nádavkem máme k dispozici sprchu s horkou vodou a toaletní papír. Rozhodl jsem se, že tu koupím dům, dost velký pro celou rodinu – tím myslím svou malou sestřičku Beatrici.*“

Slovo *rodina* napsané na papíře se mi líbilo, dopisní korespondenci jsem však nikdy nepřivykla. Poslední psaní, na které si vzpomínám, jsem smolila na skautském táboře, na papíře, kde kolem vyobrazeného kalamáře skotačily myšky s propletenými ocásky. Jenže Ben zase nikdy nepřivykl e-mailům. Myslím, že středověký učenec, který hluboko v něm přebýval, úspěšně odrazil tlak technického pokroku.

Ben si dům v Sieně nakonec opravdu koupil, jenže přeshly tři roky a má návštěva Itálie zůstávala předmětem mlhavých plánů a bratr se zase nedostal do New Yorku. Nikdy předtím neuplynula tak dlouhá doba, po kterou bychom se neviděli. Ve vzácných chvílích jsme si mohli zavolat přes předěl několika časových zón, jinak to zůstalo na Benově oblíbeném, třebaže archaickém způsobu komunikace. Dokonce jsem sama podlehla středověkému duchu a kdesi vyhrabala stará plnicí pera, s nimiž jsem se kdysi pokoušela o kaligrafii.

Ahoj Bene,

myslím, že už Tě budu muset co nejdříve navštívit, abys mě mohl seznámit se svou novou kráskou – mám na mysli Tvé město. Nedovedu si však představit, že bych se sebrala třeba hned zítra a odletěla za Tebou. Trávím dvanáct hodin denně s pohledem upřeným na deset čtverečních centimetrů

cizího těla a silou vůle nutím své ruce, aby dělaly přesně to, co se od nich očekává. Jediná malá chybička a způsobím slepotu, levostrannou parézu či smrt – jako nic. Na každých sedm pracovních dní mi připadne jeden volný a za tak krátkou dobu to do Sieny a zpět určitě nestihnu. Ale už brzy to nějak udělám, platí? Na sále teď prožíváme mimořádně intenzivní chvíle – mám pocit, že se má doktorská ochranná vrstva trochu moc ošoupává, takže budu potřebovat nějaký protilek na všechnu tu felčářinu. Který měsíc je nejlepší na návštěvu Sieny?

Pusu, Beatrice

Na sále bylo v té době opravdu rušno, ovšem ne v dobrém slova smyslu. Zrovna den předtím jsme se s Linneyovou vrhly do práce na zanedbaném bazaliomu, pomalé formě rakoviny kůže. Kožní nádory většinou nevyžadují péči neurologa, jenže v tomhle případě zvolila pacientka vskutku neobvyklý přístup ke své nemoci: přetahovala si ofinu paruky níž a níž tak, aby zakrývala stále rostoucí lézi na čele. Uplynulo patnáct let a paruka skončila tak nízko, že přes ni žena neviděla. Než se odhodlala vyhledat lékařskou pomoc, stihl se nádor prožrat skrze kůži i lebku, takže jí mezi obočím zel otvor velikosti čtvrtedolaru, jímž byla vidět tvrdá plena kryjící povrch mozku. Z toho pohledu, který se mi naskytl v přijímací kanceláři, se mi zjezily vlasy. Tvrdou plenu mozkovou jsem samozřejmě viděla už mnohokrát, dosud však nikdy mimo operační sál.

Během operace události záhy nabraly špatný kurz. Hned po mém prvním řezu se na křivce EKG ukázala komorová tachykardie – nebezpečně rychlý rytmus, který mívá tendenci dále se zhoršovat a v důsledku způsobuje, že se krev nedostane, kam má. Čili nic příjemného. Přelétla jsem pohledem monitory – krevní tlak se zatím držel na stabilní hodnotě, ale bez záruky, že se to náhle nezmění. Koutkem oka jsem registrovala okamžitou reakci Linneyové, chystala se aplikovat prokainamid. Náhle mi však začalo hučet v uších, a pak jako by ke mně z nepatřičné dálky dolehl zvuk hlasu mého bratra Bena. Obraz mi před očima zešedl a mé srdce zaplavil strach, že už ho nikdy neuvidím.

Ben mi o svých *srdčních problémech* neřekl, dokud jsem sama nezačala studovat medicínu. Tehdy jsem zareagovala hodně emotivně.

„Komorová tachykardie?! Proboha, víš, že se tu procházíš s časovanou bombou v hrudníku?“

„Můj kardiolog tvrdí, že má všechno pod kontrolou. Ty se v mé přítomnosti hlavně vyvaruj rychlých pohybů a všeho, co by mne mohlo šokovat,“ usmál se koutkem úst. Já jsem sršela hněvem, který však jen zakrýval paniku.

„Proč mi to říkáš až teď?“

„Protože jsi byla dítě – v zásadě moje dítě. Nepřipadalo mi, že bys zrovna tohle potřebovala vědět. Jenže teď už jsi velká holka –“

V té chvíli jsem mu jednu vrazila. Zasloužil si to. Ben se opravil: „Chci říct, že jsi velká *lékařka*...“

„To už zní líp.“

„... a připadá mi, že přišel čas, abys mě poznala i z dospělé perspektivy. Mám to už léta a všechno je v pohodě.“

Snažila jsem se začlenit tenhle nový faktor zranitelnosti do svého obrazu nezničitelného a neporazitelného bratra Bena. I mé srdce, plné strachu a lásky, tlouklo jako o závod. *Nesmím ho ztratit!*

„Co takhle objetí, ségra?“ usmál se Ben. „Jako za starých časů.“

Zabořila jsem obličej do vlněného svetru, který nosil, a naslouchala tlukotu jeho srdce. Byl pomalý a vyrovnaný.

V příští chvíli jsem si uvědomila, že mi Linneyová ostře syčí do ucha: „Beatrice! Tlak je stabilní, rytmus opět sinusový. Co se sakra děje?“ Neměla jsem tušení, co se vlastně stalo, jasné bylo jen jedno: tohle se nesmí opakovat. Když máte v ruce skalpel, není vhodná chvíle na citové kolapsy.

„To je v pořádku,“ odpověděla jsem jí. Jenže nebylo.

Siena, 2. května

Ciao, moje malá Bebe. Co tím chceš říct, že si na sále připadáte jako na závodech? Je na tom snad něco divného? Vyhledej si v libovolném slovníku termín „závody“ a pojem „neurochirurg“ ti vyleze hned vedle. Rád si představuji, jak rozebíráš lidi na kousky a pak je (v lepším případě) skládáš

zase dohromady. I já se snažím pronikat svým pacientům do hlavy, jenže oni už jsou hezkých pár let po smrti. Dalo by se říct, že jsem forenzní patolog dávné minulosti. Úplně tě slyším, jak říkáš: „No tak, Bene, nech si ty své za vlasy přitažené metafory od cesty!“ Děsně mě baví, když říkáš takové věci. A abych nezapomněl, všechno nejlepší k nadcházejícím narozkám, moje velká sestřičko.

Mám nějaké novinky – pokud se tedy o historikovi dá vůbec říct, že má novinky. Na epidemii moru v Sieně bylo něco zvláštního. Dostaly se mi do ruky zdroje, které mohou objasnit, proč Siena za času černé smrti tolik trpěla. Až se odhodlám své objevy publikovat, bude asi dost ohlasů. Abych byl přesný, ohlasy už jsem zaznamenal. Na konferenci o středověkém Toskánsku stačilo vypustit pár náznaků a hned se mi podařilo vytočit několik „kolegů“.

Nejspíš jim vadí, že jsem je předběhl – ale nejen to. Zároveň mám v rukou něco, o čem se jim ani nesnilo a co je opravdu zajímavé. Jak bych si přál, abys tu byla se mnou a mohli bychom společně hloubat nad těmi záhadami, jako když jsi byla malá. Úplně tě vidím, bylo ti devět a rovné černé vlasy lemovaly tvou tvářičku s vážným, zaujatým výrazem. I tehdy jsi dokázala zaměřit pozornost jako paprsek laseru: náhle pro tebe přestalo existovat všechno, kromě té zajímavé věci přímo před tvýma očima. Už tenkrát mi mělo dojít, že z tebe bude chirurg. Na chvíli se zdálo, že tě také zaujme historie, ale nakonec jsi sáhla po noži. „Vezměme si příklad z dějin,“ říkáte rádi svým charakteristickým doktorským tónem, na který snad máte patent. My historikové však používáme spíš obrat „nahlédněme do historie“, protože dějiny nejsou naše, abychom si z nich něco brali.

Sienu by sis zamilovala a já nechápu, že jsi dosud neviděla náš dům. Měla by sis vzít dovolenou a pomoci mi s tou malou záhadou. Stejně nechceš strávit ve špitále červenec, kdy se ti na oddělení nahrnou čerství absolventi a ty je budeš muset naučit, jak svou péčí nepovraždit příliš mnoho pacientů.

Právě teď je nejlepší čas na návštěvu. Pořádají se tu dvě palia – koňské závody v ulicích města. Celá Siena tím žije, každé léto, už sedm století. Místní se nemůžou dočkat. Můžeme společně procházet rukopisy – středověká italština je

tolik podobná moderní, že bys ji rychle zvládla. Ještě že jsem nezanedbal tvou italskou výchovu, co říkáš? Ani nápad, že by Beatrice Alessandra Trovato vyrostla a nenaučila se mluvit a psát svým rodným jazykem! Používat jako slabikář Danteho je možná trochu zvláštní, ale na nic lepšího jsem nikdy nepřišel.

*Dej vědět, kdy se objevíš, jen ti pohlédnu na postel.
Líbám tě,*

Ben

Po dočtení Benova dopisu jsem udělala cosi velmi nezvyklého – zachovala jsem se impulzivně. Bylo už po půlnoci, přesto jsem se rovnou připojila na internet a pustila se do hledání spojů směr Siena. Osmačtyřicetihodinová stornovací lhůta bez poplatku ve mně vzbudila záchvěv lehkomyšlnosti a bez dalšího váhání jsem klikla na odkaz „ihned rezervovat“ u neodolatelně zlevněného letu. Ben se v Itálii patrně zrovna probouzel, tak jsem vytočila jeho číslo.

„Bene, koupila jsem si letenky. Jedu tě navštívit.“

„Jako fakticky?“

„Za tři neděle jsem u tebe.“ Před očima mi vytanula Benova tvář, dekorovaná obvyklým jednodenním strništěm, s telefonem přitisknutým k uchu.

„Vidím, že budu muset koupit prášek na praní... Ale ty, sestro, mi stojíš i za takovou obětí. Napiš, kdy dorazíš, a já ti přijedu naproti na letiště.“

„Vynikající. Posílám pusy, brácho.“

„I já tobě, Bebe. Ale teď už padej do postele, ráno brzy vstáváš.“

Odplouvala jsem na vlnách spánku a představovala si, jak se s bratrem hrbíme nad starými rukopisy stejně jako za mých dětských let. Osud však měl jiné plány.

O týden později jsem podruhé osiřela. Po smrti maminky mi zbyl Ben; teď jsem zůstala na světě úplně sama. Ten telefonát od Benova právníka ze Sieny mě zastihl právě den poté, co jsem si obnovila platnost cestovního pasu. Zvláštní ozvěna, která občas doprovází mezistátní hovory, způsobila, že jsem každé jeho slovo slyšela dvakrát. I jednou by na mne bylo více než dost.

Vůbec jsem si nedokázala představit Benovu smrt – ten okamžik, kdy se můj jediný zdroj bezpodmínečné lásky zhroutil do nicoty a vyhasl jako padající hvězda. Před lety, když jsem se dozvěděla o Benově tachykardii, mne v první chvíli napadlo: *Jestli ho ztratím, zblázním se. Nepřežiju to!* Jenže teď byl pryč, mohla jsem o něm mluvit jen v minulém čase a nikdo jiný už mi nezbýval. A nezbláznila jsem se.

Nebo snad ano, na těch pár vteřin, kdy se svět kolem mě změnil v závrtný vír a pod nohama mi kdosi podtrhl koberec. Ležela jsem na zemi a pokusila se zdvihnout hlavu. Rozpité světlo stropních svítidel připomínalo svatozář. *Jedna žárovka vyhořela*, napadlo mne při pohledu na jediný zářivý bod v místě, kde měly být dva. *Jak to, že jsem si toho dodnes nevšimla?* V jedné chvíli byl Ben na světě se mnou, ve druhé už ne. Kdybych bývala opravdu zešilela, snad bych aspoň unikla téhle strašlivé pravdě. Jenže má mysl mi nedopřála takovou úlevu.

Staré knihkupectví za rohem ulice, kde bydlím, mi už léta sloužilo jako druhý domov. Podobných míst dnes mnoho neexistuje; mezi policemi knih vedly úzké uličky a měli tu veliká, ošoupaná kožená křesla, kam se můžete na celé hodiny uvelebit a ponořit do četby prastarého vydání prvního románu jakéhosi neznámého spisovatele. Pyšním se podivnou zálibou: zbožňuju vesměs autory, jejichž knihy se už dávno nevydávají, takže jsem právě tady trávila tolik ze svých vzácných chvil volna, kolik jen bylo možné. Zde jsem se také setkala s Nathanielem, majitelem knihkupectví, který dokáže svůj obchod nabít oním zvláštním literárním kouzlem. Pokaždé, když sem zavítám, ztratím se v nějaké knize; proberu se o několik hodin později a zjistím, že jsem právě prošvihla večeri a za okny se neodvolatelně setmělo. Obvykle moc nedám na cizí doporučení, ale Nathaniel vždy neomylně vybere tu pravou knihu – aspoň pro mne.

Když jsme se poprvé setkali, zrovna jsem spočívala pohroužená do hlubin jednoho z těch úžasných křesel a zároveň do vzácného prvního vydání románu od Jane Austenové. Vtom na stránky knihy dopadl stín. Vzhledla jsem od četby a zmateně zamrkala.

„Plánujete si to koupit, nebo se u nás chystáte strávit noc?“ otázal se Nathaniel svým charakteristickým britským přízvukem. Tváře mi zahořely studem a vyskočila jsem z křesla.

„Kolik stojí?“

Nathaniel mi odpověděl a já se bezvládně svezla zpět, ohromena tou částkou.

„Tak přijďte zítra, můžete si ji dočíst,“ navrhl mi. „Oficiálně otevíráme v deset, ale kdybyste měla pocit, že se nemůžete dočkat, klidně zaklepejte v devět.“ A to byl začátek našeho krásného přátelství. V knihkupectví jsem strávila mnoho večerů a po čase, když jsme se lépe poznali, padlo ještě daleko více času na opulentní hostiny, které chystal Nathanielův manžel Charles – forenzní patolog s nesmírným kuchařským nadáním a nevyčerpatelnou zásobou černého humoru na téma „jak jsem přišel ke své dovednosti s nožem“.

Nathaniel byl první, komu jsem řekla o Benovi. Ke dveřím jeho obchodu jsem došla právě v zavírací hodině toho dne, kdy mi volal Benův notář. Nathaniel se právě chystal stáhnout mříž u vchodu, když mne spatřil, jenže z výrazu mé tváře hned poznal, že dnes to nevypadá na lehkou konverzaci přes dveře. Gestem mě pozval dovnitř.

„Zemřel mi bratr a odkázal mi dům v Sieně,“ vyhrkla jsem, než mne mohl zradit hlas.

„Proboha, Beatrice,“ zarazil se Nathaniel a galantně mě dovedl ke křeslu.

„Letím do Itálie. Postaráš se mi o byt, zatímco budu pryč?“

„S radostí ti pomůžu, jak jen bude v mých silách,“ pronesl formálně, jeho slova však byla plná citu stejně jako objetí, které bylo stejně nevyžádané jako vítané.

„Díky, Nathanieli, jsi můj zachránce. A budu od tebe potřebovat ještě něco: průvodce.“

„Chtěla bys raději vynechat řeči a rovnou naplánovat cestu?“

Přikývla jsem. Nathaniel se na mě ostražitě zahleděl, jako by uvažoval, zda mne může nechat na chvíli samotnou, a poté zmizel za vysokou policí na knihy. Vrátil se záhy s plnou náručí knih o Toskánsku.

„Zkus tyhle,“ doporučil mi. Pár minut jsem v tichosti listovala publikacemi.

„V Sieně je toho opravdu spousta k vidění,“ vzhledla jsem od barevné přílohy s fotografií obrazu *Maestà*, zachycujícího madonu mezi světci, od Simona Martiniho.

„To rozhodně ano, Beatrice.“ Byla jsem mu vděčná, že nechal zbytek nevyřčený.

Políbila jsem ho na tvář a rychle odešla, dokud jsem se ještě dokázala aspoň trochu ovládat. Ponořila jsem se do četby a neusnula až do dvou hodin ráno. Bohužel, už o tři hodiny později mne čekalo probuzení a operace komplikovaného bazilárního aneuryzmatu; na to jsou však neurochirurgové zvyklí.

O pár dní později dorazil e-mail od Benova notáře. Při četbě jsem si v duchu překládala text z italštiny do angličtiny.

Gentilissima dottoressa Trovato,

s nejvyšší lítostí Vám tlumočíme zprávu o úmrtí Vašeho bratra a vyjadřujeme upřímnou soustrast. Znali jsme jej už po delší čas a nesmírně želíme ztráty tak oblíbeného učenice, který si za předmět bádání zvolil naše krásné město a jeho dějiny. Jak jsme již naznačili po telefonu, jste jeho jediná žijící dědička, a tudíž osoba oprávněná k dědictví veškerého majetku zahrnujícího jak nemovitosti, tak hmotné statky. Těšíme se na Vaši brzkou návštěvu v sienské kanceláři naší firmy, kde Vám pomůžeme se všemi náležitostmi. Rovněž Vám zašleme klíč od rezidence Vašeho bratra, abyste si ušetřila nutnost hledat komerční ubytování.

V době, kdy dottore Trovato zahájil spolupráci s naší firmou, zanechal také instrukce pro případ, že by mu jakékoliv neštěstí či nepříznivá shoda okolností zabránila v dalším výzkumu. Podle těchto dispozic je naší povinností odeslat Vám obsah studijního stolku, který měl permanentně pronajatý v knihovně Sienské univerzity. V několika dnech byste měla obdržet jeho poznámky i rukopis. Tento krok sice neodpovídá ob-

vyklému postupu nakládání s dědictvím před soudním stvrzením poslední vůle, dottore Trovato však vyjádřil velmi jasně, že právě Vy jste jeho jediná žijící příbuzná a že není nikdo jiný, kdo by mohl zpochybnit Vaše právo univerzálního dědice.

Třebaže jste lékařka, a nikoliv doktorka filozofie jako Váš bratr, zajisté pochopíte, jak nenahraditelnou škodu by způsobilo, pokud by dílo jednoho z významných moderních historiků našeho města mělo upadnout v zapomnění. Jako přední firma zajišťující právní služby toskánské akademické obci jsme si dovolili kontaktovat několik odborníků, kteří laskavě nabídli, že prostudují poznámky Vašeho bratra a pomohou určit, jaká část jeho díla by byla vhodná k vydání. Až uznáte za vhodné, rádi s Vámi probereme další podrobnosti.

S nejupřímnějším přáním pokoje v tomto těžkém čase ztráty,
Avv. Cavaliere, Alberti & Alberti

Třebaže jsem nevěděla, na čem Ben pracoval, představila, jak se jeho dílem prohrabávají další vědci, mne podivně znepokojila. Napsala jsem notářům rychlou odpověď se zdvořilou žádostí, ať prozatím nikomu nic neukazují. V duchu jsem si přála, aby mi o tom všem mohl Ben povědět sám. Ale od něj už nikdy neuslyším jediné slovo.

O tři dny později jsem dorazila domů v pozdní hodinu; navíc jsem se cítila jako po nedobrovolném pobytu v sauně, protože vagon metra, jímž jsem cestovala, měl porouchanou klimatizaci. U vrátného mne však očekával balíček od Benových notářů. Uvnitř jsem našla pomačkanou rudou složku, která se rozkládala jako tahací harmonika. Byla ovázaná saténovou stuhou. *Ty desky držel v ruce Ben..., vlastními prsty vázal tuhle stužku.* Zavřela jsem oči a zhluboka se nadechla. Složka voněla samozřejmě po knihovně: cítila jsem z ní staré kožené vazby a prach. Ne svého bratra. Papíry obsahovaly změt textů psaných na stroji a fotokopie původních textů s poznámkami vepsanými po okrajích stránek. Úplně jsem viděla Bena, jak píše s čelem zvrásně-

ným soustředěním a malíkovou hranou ruky zamazanou od inkoustu.

Agnolo di Tura, kronikář ze 14. století, popsal dopady epidemie černé smrti na Sienu:

„Smrt zavítala do Sieny v máji léta Páně 1348..., na mnoha místech po městě byly vykopány veliké jámy a záhy zaplněny těly mrtvých. Mnozí zmírali po stovkách, dnem i nocí, byli vhozeni do oněch jam a zakryti zemí... Otec opustil dítě, žena muže, bratr bratra..., neboť tento neduh se zřejmě šířil skrze dech či pohled nakažených. Já sám... jsem vlastněma rukama pohřbil svých pět dětí. A že tolik lidí zemřelo, uvěřili přeživší, že nastává konec světa.“

Ben připsal u pravého okraje di Turových slov svou poznámku a pro zdůraznění jednu část podtrhl:

Kolik lidí zemřelo v Sieně? Agnolo tvrdí, že 52 tisíc – Gottfried je přesvědčený, že tolik to být nemohlo, protože celkový počet obyvatel nepřesahoval 60 tisíc. BW ovšem uvádí, že populace klesla o 80%! Tuchman: více než o polovinu. Byla úmrtnost při této epidemii v Sieně horší než v ostatních toskánských městech? Zdá se, že ano. Ale proč?

Vrátila jsem se k Benovu strojopisu.

Siena se ve dnech rozkvětu chystala k uskutečnění grandiózního plánu: hodlala přestavět městskou katedrálu – Duomo di Siena – tak, aby byla největší na světě: hlavní chrámová loď se měla stát lodí příčnou neboli transeptem v půdorysu nové, obrovské katedrály. Tato katedrála by se stala hmatatelným symbolem velikosti Sieny i jejího významu mezi toskánskými městy, i v celé Evropě a po světě. Černá smrt pohřbila i tento plán a předznamenala pád slavného, nezávislého městského státu. Po moru se Siena už nevzpamatovala, na rozdíl od svého věčného rivala, Florencie. Proč?

Celá desetiletí se historikové snaží objasnit nesmírně ničivý dopad epidemie moru na Sienu i důvody, proč se v následujících letech nedokázala vzpamatovat, aby nakonec padla a ocitla se pod naduládou svých florentských soupeřů. Tyto

stránky zachycují nové důkazy osvětlující původ utrpení, jež dopadlo na Sienu, i úpadek dalších let a konečnou ztrátu nezávislosti.

Středověká záhada, o níž Ben psal, mě natolik pohltila, že jsem na pár okamžiků úplně opustila přítomnost. Jakmile jsem však vzhledla od poznámek, zasáhla mne skutečnost a důvod, proč vůbec ty spisky nyní mám, jako rána pěstí na žaludek. Celé roky jsem odkládala cestu do Sieny a nyní, když se tam konečně vypravím, to bude kvůli bratrovu majetku a rukopisu, ne abych se s ním setkala. Vědomí důsledků mé neschopnosti udělat si čas na návštěvu bylo nyní téměř nesnesitelné. Vrátila jsem Benovy poznámky zpět do složky, pečlivě zavázala stuhu a pokoušela se normálně dýchat. Aspoň... aspoň uvidím Benův dům, třebaže on sám v něm nebude. Mohu poznat město, které jej tak uchvátilo, i když on mne už neprovede jeho ulicemi. Je třeba vyřešit otázku zděděných nemovitostí a také se potřebuju na chvíli dostat z pracovního koloběhu. Koneckonců, čtyři roky jsem neměla ani den dovolené. Ta myšlenka se zahrnula v mé hlavě, a než nadešlo ráno, byla jsem pevně rozhodnutá. Nepokojný sen mi poslal vidiny Benovy ruky svírající jeho oblíbené plnicí pero; psal o chrámu Duomo di Siena, který měl ohromit svět.

„Ty vážně opouštíš New York kvůli nějaké podhorské vesnici v Itálii?“ Linneyová si založila ruce v bok a upřela na mne nevěřící pohled. Vždycky mi připomínala malou, divokou poštočku. Její rudé, nakrátko ostříhané vlasy měly tak sytý odstín, že téměř přecházely do purpurové. Přiléhaly těsně k hlavě, čímž při pohledu zezadu odhalovaly štíhlou linii krku, působící zvláště zranitelně – na rozdíl od celého zbytku mé drahé kolegyně.

„Žádná podhorská *vesnice*,“ zamračila jsem se na ni. „*Siena*!“

Upřesnění situace však Linneyovou neobměkčilo. „Co zájímavého je v té Sieně?“

„Dům po mém bratrovi; a také musím vyřídit jeho poslední vůli.“

„Zemřel ti bratr? A ty ses rozhodla sdělit mi takovou

zprávu jen mimochodem, jako přílohu k oznámení, že si bereš volno a jedeš na výlet do Toskánska? Beatrice, haló... nejsi mimo?“ zatukala si na čelo.

Zahleděla jsem se do země, na modré návleky zakrývací mé boty. Linneyová se však příkrčila tak, aby udržela oční kontakt.

„Vrať se odtamtud co nejdříve,“ pravila důrazně. „Ostatní neurochirurgové se ti nevyrovnej.“

„Proč bych se nevracela? Víš, že jde jen o tříměsíční dovolenou.“

Linneyová však neodpověděla.

Když se letadlo, které mě unášelo vstříc Itálii, odlepilo od země, pocítila jsem zvláštní lehkost – jako by se úpony, pojící mne ke každodennímu životu, natáhly příliš daleko a náhle všechny praskly.

* * *

Stála jsem před Benovým domem s klíčem v ruce. Byl těžký, mosazný a v ničem nepřipomínal klíč, jímž si otevírám dveře svého bytu v New Yorku. Už už jsem se jej chystala zasunout do zámku, když se mne zmocnil pocit, že právě tohle jsem kdysi dávno dělala – odemykala tímto klíčem tento zámek, v tomto městě. To je určitě déjà vu, pomyslela jsem si. Benův dům dnes vidím poprvé a ani nikde jinde v Itálii jsem dosud nebyla. A přece... je ten pocit důvěrné blízkosti tak silný, že na něm musí být něco skutečného. Déjà vu se popisuje jako snový vjem, tohle je však spíše podobné jasnému, čistému prozření! V tom okamžiku jsem zkrátka *věděla*, že mé nohy kdysi stály právě na těchto kamenech, a to vědomí v mé mysli podivně rezonovalo s absolutní jistotou, že nic takového se ve skutečnosti nikdy stát nemohlo.

Těžké dveře se zprvu zdály zaseknuté, otevřela jsem je však jediným zatlačením boku. V temné vchodové pasáži mě obklopil zatuchlý závan vůně opuštěného domu. Rukou jsem přejížděla po stěně, hledajíc vypínač, jenže tu jaksi chyběl. Ve slabém světle, pronikajícím od pootevřených vchodových dveří, jsem rozeznávala vstupní halu a dřevěné schody stoupající kamsi do temnoty. Vrazila jsem do stol-

ku, málem se přerazila o stojací lampu, na poslední chvíli jsem ji zachytila a rozsvítila. Zavřela jsem a zamkla dveře a jala se zkoumat svůj nový domov.

Siena, 4. červená

Milý Nathanieli,

píšu Ti dopis, protože Ben evidentně nevěřil na domácí internetové připojení. Středověký duch především... Nemá tu ani vypínače na zdech – hned první den jsem se ve tmě málem přizabila. Dům je rozvržený v typicky středověkém duchu: vepředu sala (obývací pokoj), vzadu jsou camere (ložnice). Z nich se vychází do centrálního dvora, společného pro všechny domy v okolí. Kvetou tu tři pomerančovníky – jejich vůně mne dnes ráno probudila. Přemítám, kdo asi vlastnil tenhle dům před námi. Byl to obchodník, řemeslník, vinař či malíř... Nevíš, jak bych to zjistila? Ty přece vždycky na všechno přijdeš. Existovali ve čtrnáctém století chirurgové? Právě teď se moc necítím jako neurochirurg, spíš jako bych byla za školou – a až nečekaně si to užívám.

Má první návštěva v kanceláři ctěné firmy Cavaliere, Alberti & Alberti byla jako vystřižená z Felliniho filmu. Cavaliere je tak hubený, že skoro nevrhá stín, a z profilu je takřka neviditelný; zato bratři Albertiovi jsou malí a zakulacení, dohromady mají asi šestero brad – a všichni na mne zírali soucitným pohledem, vyhrazeným speciálně pro truchlící klienty. Chápu, že se snad začínáš obávat o můj zdravý rozum, ale uvědom si, že doktoři jsou zvyklí utípkovat, když jde všechno od desíti k pěti. Cítíme se pak aspoň o trochu líp.

Ale ti notáři... Okna jejich kanceláře jsou tak zaprášená, že téměř nepropouštějí světlo, a starožitné lampy, kterými si svítí, mají nanejvýš desetiwattové žárovky. Málem jsem nepoznala, kam se mám podepsat. Nakonec jsem však to místo trefila správně, a tak nyní vlastním dům v Sieně se vším všudy.

Albertiové na mě tlačí, abych přenechala práci na bratrově projektu „někomu zkušenějšímu“. Já se ale umluvit nenechám. Je tu jistý toskánský badatel, Franco Signoretti, který se původem hrdě hlásí k jednomu z nejstarších a nej-mocnějších rodů středověké Sieny. Na bratrově prastarém,

maličkém černobílém televizoru jsem viděla rozhovor, který poskytl místní televizní stanici. (Těžko si představit, že se témata jako historie mohou dostat do zpráv, že? Ale tady věci fungují trochu jinak.) Podle ostrých poznámek, které ten člověk při interview trousil, mi bylo jasné, že se snaží Benovu práci zdiskreditovat. Popsal bratra blahosklonně jako „mladého amerického vědce se stoupající reputací“, který „za svou – naneštěstí krátkou – životní dráhu stihl vynaložit obdivuhodné úsilí, aby zanechal svou stopu v našich dlouhých a pestrých dějinách“. Slyšet o Benovi hovořit ve třetí osobě, a navíc tímto způsobem, mi nebylo příjemné, třebaže mne zároveň příjemně překvapilo, jak rychle se mi vrací sama italština. Ještě že byl Ben tak neoblomný a donutil mě k jejímu studiu hned v dětském věku, i když chvílemi jsem ho za to parádně nesnášela. Při poslechu výmluvné samochvály toho Signorettiho, prošpikované větami naznačujícími, jak blízko je on sám objevu, po kterém pátral „ten mladý Američan“, jsem začínala hrabat kopyty a od nosu mi šel dým. Pan Alberti starší asi doufal v jinou reakci. Čím důrazněji se mě notáři snažili přesvědčit, abych přenechala výzkum jiným odborníkům, tím tvrdohlavěji jsem si stála na svém a nechtěla se ho vzdát. Vždyť bych jej mohla třeba i sama publikovat – s malou pomocí místních znalců. Koneckonců, Ben mne v tomhle druhu práce vyškolil. Kéž by tu jen byl, kéž bychom mohli pracovat spolu.

Jak se daří vám? Došly nějaké nové knihy? Díky, že se staráš o můj byt. Jestli se kytky projeví jako nevděčnice a začnou usychat, klidně je vyhoď.

Myslím na Tebe.

Beatrice

Ráno po návštěvě u notářů mne probudily paprsky slunce. Spala jsem v ložnici pro hosty v prvním patře – že šlo o pokoj pro hosty, bylo zřejmé ze zvýšené míry úklidu a minimálního vybavení. Sešla jsem po schodech k Benovu pokoji a na chvíli zůstala stát ve dveřích. Postel měl ustlanou, i když spíš jen tak, aby se neřeklo. Jako zdravotní sestra by neprošel. Noční stolek na vysokých tenkých nohách nesl hromadu knih, další byly rozmístěné po podlaze. Zdi pokrývaly zarámované mapy a stránky z iluminovaných ruko-

pisů, na nichž se tísnily prastaré černé litery. Ben svou práci opravdu miloval, pomyslela jsem si. Já tu svou samozřejmě také, ale nikdy by mne nenapadlo polepit si ložnici newyorského bytu stránkami z neurochirurgických skript. Do přizemí slunce nesvítlo tak jasně jako do mé ložnice, a navíc se zde paprsky musely proplétat korunou pomerančovníku, takže si uchovaly něco z barvy i tvaru jeho listů a vrhaly na zeď měkké stíny.

Zhluboka jsem se nadechla a vkročila do místnosti. Připadalo mi, jako bych narušovala bratrovo soukromí – jenže jaké soukromí vám zbývá po smrti? Právě zde, v malém neuklizeném pokoji mne vědomí ztráty pohltilo jako příliv a ze všech koutů i rozházených bratrových věcí doléhaly vzpomínky jako ozvěna žalozpěvu. Seděla jsem na dřevěné podlaze a sledovala částčky prachu tančící bezcílně v proudu slunečního světla, dokud mne nepřemohla bolest zad a tělo se nezačalo dožadovat snídaně a kávy. Při odchodu jsem za sebou zavřela dveře.

Rozhodla jsem se navštívit Sienskou univerzitu, která stojí hned vedle náměstí Piazza del Campo – Sieňané mu říkají zkráceně Campo –, a zjistit, zda bude v mých silách získat nějaké informace o tématu, které tak zaujalo Bena. Nathaniel mi doporučil, abych si promluvila s místním archivářem jménem Emilio Fabbri. Když jsem se k němu dostala, bylo zjevně ještě brzy – dveře měl zamčené a okna zatemněná. Na náměstí Campo je však příjemné strávit pár chvil a už v tuto časnou hodinu jsem se zde mohla těšit ze společnosti asi tak poloviny populace Sieny.

Slunce začínalo měnit veliké náměstí v rozpálenou výheň, a tak jsem se zastavila u malého stánku a koupila si láhev perlivé limonády. Seděla jsem na lavičce, popíjela a pozorovala, jak se linie mezi dlažebními kameny sbíhají a vlní v tetelivém horkém vzduchu. Spočítala jsem devět dílů náměstí – symbolizují Radu devíti, *i Noveschi*, kteří vládli Sieně ve dnech její největší středověké slávy. Má mysl se úplně uklidnila. Zvuky vůkol nabývaly na intenzitě; jednotlivé pronikavé hlasy vystupovaly nad hukot a šum provázející každé lidské shromáždění. Cítila jsem chvění země, když se kolem mě přehnala skupina dětí pronásledujících

holuby. Vdechovala jsem pronikavou vůni česneku linoucí se z tratorie na rohu náměstí. Náhle však ten moment vnímavého klidu, hraničícího s odosobněním, proťal záchvěv zoufalé a absolutní paniky. Pominul tak, jak přišel, jen mé srdce stále bilo na poplach. A o vteřinu později to tu bylo zase! Vyskočila jsem, láhev limonády mi vyklouzla z prstů a roztránila se o dlažbu náměstí. V té chvíli jsem spatřila malou holčičku, stojící v proudícím davu jen pár metrů ode mě, s tváří pobledlou strachy. Pohlédla na mě, velké temné oči rozšířené a plné slz.

„Dov' è mamma,“ zakvílela a zaklonila hlavu. „Mamma, mamma...“

Náhle mi s jistotou došlo, že jsem necítila svůj vlastní strach, ale její. Uchopila jsem dívku za ruku a zoufale se rozhlížela kolem, po celé rozloze náměstí Campo. Na protilehlé straně *piazzy*, pod plátěnou stříškou stánku se suvenýry, kde jsem si svého prvního dne v Sieně kupovala pohledy, stála jakási žena. Černé vlasy měla stažené dozadu, takže odhalovaly pobledlou tvář, a její rudé šaty jasně zářily proti hnědým kamenům okolních domů. Jakmile jsem spatřila tu ženu, která pro mě měla být naprostou cizinkou, netoužila jsem po ničem jiném než se co nejrychleji vrátit do jejího náručí. A tak jsme se rozeběhly, ruku v ruce, dívka a já, obě poháněné stejnou touhou i vědomím, klopýtající po náměstí ve tvaru škeble, dokud jsme nepohlédly do šokované tváře její maminky, já shora, dívka zdola. *Mamma* mi poděkovala divokou přeprškou italštiny, smíšenou se slzami, a sevřela dcerku v pevném objetí. Já jsem stála jako solný sloup. Dívka byla opět se svou rodinou, ale mě samotnou už k mým nejbližším nikdo nedovede. Na plánovanou návštěvu univerzity mi najednou nezbývala energie. Holčičku i s maminkou jsem zanechala u stánku s pohlednicemi a pomalu se vracela domů.

Zabouchla jsem dveře a posadila se ke kuchyňskému stolu. Snažila jsem se přivolat zpět onen pocit odosobnění, který se mne zmocnil těsně předtím, než jsem našla ztracenou dívku a její strach se zakořenil v mé hlavě. Così podobného mne už potkalo – na operačním sále. Jakmile se vydrhnu a nasadím rukavice, má mysl se utiší a vládu převzme někdo jiný. Když si promítám chvíle strávené na

sále, chápu, že během operace naslouchám a reaguju na to, co slyším. A pacientovo tělo mi sděluje, jak naše snaha pokračuje, protože ví, že mu věnuju pozornost. Cítím pohyb krve v žilách, slyším, jak vzduch vstupuje do plic a jak je opouští, vidím závitý šedé hmoty mozkové, utlačované rostoucím nádorem. Vím, kam mohu bez obav říznout, a poznám, kdy nadchází krize.

Když jsem Benovi psala, že na sále prožíváme intenzivní chvíle, dělal si ze mě legraci. Jenže já to myslela vážně. Můj nový smysl se zpočátku projevoval jen jako šum v pozadí, jako přirozené a užitečné rozšíření mých pracovních schopností, které jsem však stěží postřehla. Jenže pak přišla ta chvíle před třemi roky, kdy jsem na sále před Linneyovou vycítila problém dříve než monitory vitálních funkcí. Tenkrát poprvé překročila má schopnost pomyslnou čáru. Příhoda s komorovou tachykardií byla ještě horší – emotivní reakce na pacientův stav mne doslova uzemnila a znemožnila mi pokračovat v práci. Staly se i další věci, o nichž už jsem Linneyové raději ani nevyprávěla. Ani Benovi jsem se nesvěřila, aby se zbytečně nebál, když mi ze zámoří stejně nemohl pomoci. Při operaci jsem poznala, kde se ukrývá céva s prosakující stěnou, protože jsem ji cítila ve vlastní hlavě. Probudila jsem se ve tři hodiny ráno zbrocená potem a uvědomila si, že u pacienta, jehož jsme včera operovali, se rozjíždí infekce; teprve poté mě sestra informovala, že mu stoupá horečka. A nyní, po události na náměstí Campo, bylo zřejmé, že ta zvláštní schopnost opustila stěny operačního sálu a vtrhla i do mého civilního života. Jak daleko může taková empatie zajít? Kam až mne zavede?

Nemohla jsem zahnat nutkavou myšlenku, že s tím snad má něco společného můj původ – fakt, že jsem se narodila jako jedna z dvojčat (i když jen na krátkou chvíli). Co když vnímám cítění druhých proto, že kdesi ve mně zbývá otevřený komunikační kanál, na nějž měla být napojena *ona*, abychom čelily světu vzájemným sdílením? Po jejím odchodu však vnímám všechny ostatní... Anebo se má chybějící sestra stala oknem do jiných lidí, jelikož díky ní jsem kdysi tak hluboce poznala, co to znamená být s někým jedna duše?

Ben byl první, před kým se má schopnost projevila úplně poprvé, třebaže tenkrát ani jeden z nás netušil, co se vlastně stalo. Na začátku příkré stezky, vedoucí vzhůru ke vchodu do oddělení Metropolitního muzea nazvaného Klášter, byla připevněna cedulka „Zachovávejte ticho, prosím“. Ukrývaly se zde sbírky středověkého evropského umění. Každou neděli jsme s Benem vyšli z našeho bytu ve Washington Heights a zamířili k opatství, které bylo sem, do parku Fort Tryon, transplantováno ze středověké Evropy. Cestou se nám otevíral pohled na hladinu řeky Hudson, probleskující mezi stromy. Prošli jsme branou v kamenné zdi a dali se vzhůru potměným, točitým schodištěm, které nás zavedlo do náhlého slunečního svitu v magické zahradě kláštera z dvanáctého století, v jejímž centru bublala stará fontána porostlá lišejníkem.

Procházeli jsme muzejními expozicemi a Ben mi vyprávěl příběhy o rytířích, feudálních pánech, o zvěstování Panně Marii – ale nejraději jsem vždy měla tapiserie s jednorožci. To asi platí pro každé dítě, které navštíví zdejší muzeum – lov na mytické stvoření kdykoliv hravě strčí do kapsy pár dávno mrtvých světců. Seděla jsem v galerii, zírala na složité vzory květin, vetkané do pozadí výjevu, a představovala si samu sebe jako pannu, jež přivolá jednorožce, aby smočil svůj roh do vody lesní bystřiny. Když mi bylo dvanáct, rozhodl se bratr, že už jsem dost velká, aby mi vyprávěl skutečný příběh zachycený na tapisériích. Usedla jsem na dřevěnou lavici u zdi galerie s vysokým stropem a poslouchala jeho slova. Ben vyprávěl, já pozorovala soubor tapiserií zobrazujících hon na jednorožce: lovci hrozivě mávali zbraněmi, psi hledali stopy a panna lákala jednorožce, aby složil svou vznešenou hlavu do jejího panenského klína. Na jedné z posledních tapiserií jsem spatřila ochablé tělo jednorožce přehozené přes sedlo lovcova koně, sněhově bílou srst zbrocenou čerstvou krví; se mnou se však náhle zatočil svět, a všechny zvuky jako by někdo utlumil. Jasněji ke mně dolehl ostrý pach koní, v dlaních jsem ucítila nepoddajné žíně koňské hřívy a odkudsi zněl štěkot psí smečky. Hustý lesní podrost vyletěl vstříc mé tvá-

ři a náhle jsem ležela na ledové kamenné podlaze galerie a překvapeně mrkala na Bena.

Bratr mi pomohl zpět na lavičku a posadil se vedle mě. „Co se ti stalo, Bebe?“

„Spadla jsem z lavičky,“ odtušila jsem. „Věděla ta panna, co lovci s jednorožcem udělají, když souhlasila, že bude hrát roli návnady?“

Ben neodpověděl.

„Určitě by se *nikdy* nepropůjčila k tak špinavému triku!“ Mládí dokáže prožívat věci velmi intenzivně a já nebyla výjimkou. Málem mi tekly slzy. „Neudělala bych to, kdybych bývala věděla, že ho chtějí ZABÍT! Nikdy, nikdy...“ Hlas se mi zlomil a já zůstala s pohledem upřeným na své boty. Jedna tkanička se rozvázala a bylo jednodušší soustředit se na ni než pohlédnout Benovi do očí.

„Bebe, jednorožec na konci znovu ožije,“ pozdvihl mi jednou rukou bradu a druhou ukázal na poslední z vystavených tapiserií. „A navíc ty červené skvrny na jeho srsti nejsou od krve. Je to šťáva z granátových jablek, stéká tady ze stromu nad ohradou.“

„Ne, takhle to není! Nejde o nic jiného než o hnusnou ZRADU!“ Pokračovala jsem ve své rozhorlené tirádě a Ben už jen mlčky přikyvoval. Od té doby jsem se místnosti s tapiseriemi vyhýbala.

V týdnech následujících po této příhodě v expozici Kláštera mne Ben vodil ke spoustě lékařů. Tehdy mi připadalo, že jsem musela udělat něco špatného či nebezpečného. Prohlížel mne náš rodinný lékař, potom kardiolog a také specialista na srdeční arytmie. Všichni mne svorně prohlásili za dokonale normální dvanáctiletou dívku, aspoň z hlediska jejich oboru. Při pohledu na Benovy obavy jsem si však přísahala, že se soustředím na přítomnost a vyhnu se veškeré smyšlené imaginaci, která patrně způsobila můj výlev. Až o mnoho let později jsem pochopila, co bylo skutečným zdrojem Benova strachu: jeho vlastní nevypočitatelné a zranitelné srdce.

Následujícího dne jsem se namísto druhé výpravy do knihovny rozhodla zůstat doma a věnovat trochu úsilí reorganizaci bratrova příbytku, abych se tu cítila více jako ve

svém. Začala jsem v kuchyni, pod stropem z tmavých dřevěných trámů, mezi silnými, bíle omítnutými kamennými stěnami. Za hodinu klidné, soustředěné práce se mi podařilo vyčistit starý litinový sporák. Otevřeným oknem přitom províval středomořský vánek. Přerovnála jsem sbírku žlutých a černých smaltovaných kastrolů. Když jsem vzala do ruky ten nejmenší, vzpomněla jsem si, jak mě právě v tomhle kastrůlku Ben poprvé učil připravovat polentu. Nakonec mě ten kousek dvacet let starého kuchyňského nádobí dokázal rozbřečet.

Sotva jsem se trochu sebrala, vystoupala jsem po schodech do pokoje pro hosty – to byl pokoj, ve kterém mě Ben hodlal ubytovat. Zamilovala jsem si tu velkou postel s kovovou konstrukcí, vybledlé plátěné povlečení, rozvrzanou dubovou skříň na šaty i maličký výklenek, v němž se dalo usednout a vyhlížet na ulici. Zužítkovala jsem starou krabici hřebíků a s pomocí omláčeného kladívka zavěsila na stěny několik obrázků, které jsem objevila v blízkém obchodě se starožitnostmi. Šlo o reprodukce starých map zachycujících, jak málo se město od čtrnáctého století změnilo. Při zatloukání posledního hřebíku mi blesklo hlavou, že do takové výzdoby se člověk pouští na místě, kde hodlá nějakou dobu zůstat, nebo dokonce zvažuje, že by je nazval domovem.

Když jsem se dopracovala do přízemí, byly už skoro dvě hodiny odpoledne. Oprášila jsem křesla i stoly v obývacím pokoji, zde pojmenovaném *sala*, a pak nastal čas přemístit se do zadního traktu domu. Tohle bývala Benova studovna, jeho soukromý svatostánek. Psací stůl představoval snad jediný drahý módní výstřelek, který si Ben kdy povolil: starožitný *biedermeier* se sklopnou plochou, umně vyrobený z ebenu a saténového dřeva. Otočila jsem malým mosazným klíčkem v zámku a sklopená psací deska odhalila šesti-
ci šuplíků s ebenovými madélky. První zásuvka obsahovala sbírku plnicích per s oschlými hroty. Ve druhé jsem objevila dopisní obálky a přehršel poznámek naškrábaných na útržcích papíru, další ukrývala liry, neplatné italské mince, roztríděné podle velikosti v několika malých sklenicích. Čtvrté šuple obývaly nůžky: byly tu malé zlaté nůžky, zdobené tak, aby připomínaly ptačí zobák, i větší, ocelové, spíše

praktické než dekorativní. V páté zásuvce jsem našla kalamáře s inkoustem všech dostupných barev – úplně se mi zachtělo popadnout některé z bratrových per a začít psát. Poslední šuplík ne a ne se otevřít. Vysouvala jsem jej pomalu a opatrně, abych nepoškodila dýhovaný dekor. Uvnitř spočíval balíček ovinutý lněným plátnem a v něm složka z tvrdého papíru s kartičkou na přední straně. Stálo tam: UNIVERSITA DEGLI STUDI DI SIENA.

„A hele, copak to tu máme?“ ujelo mi nahlas. Nakonec, jsem už dost dlouho sama, abych měla právo si sem tam popovídat i s neživými předměty. V deskách spočíval jediný list pergamenu.

Florencie, září 1347

Vzácnému pánu Salvestru de' Medici

Můj drahý bratranče,

píši Vám, ježto mi nezbývá, kam jinde bych se obrátila. Můj malý Iacopo je od smrti svého otce pln podivných a hořkých myšlenek. Ach, jak pomýleně jej stále zvu „malým Iacopem“, třebaže dosáhl věku osmadvaceti let. Má mysl však jako by odmítala připustit, že jest již plně vyspělý. Snad je to úděl všech matek – tedy těch, jež povily syna. Slýchám často, že dcery dospívají mnohem dříve, než by slušelo jejich věku dle kalendáře! Iacopo však býval vždy zvláštní, už jako dítě. Obíral se myšlenkami vážnými jako dospělý, a jak divoce se jich přidržoval. Ani zášť, již choval, jsem mu nedokázala často rozmluvit. Vzpomínám, jak ve třech letech věku záměrně převrhl hrnek mléka, což asi každé děcko nejméně jednou učiní. Já jsem však v tu chvíli byla pohlcena všemožnými úkoly, jež se nezbytně dožadovaly mé pozornosti, a tak jsem mu hrnek odebrala a nedbajíc Iacopova křiku, odložila jej mimo jeho dosah. Když jsem mu však po chvíli, obměkčena, mléko vrátila, odmítl je pít. Celé měsíce uplynuly, než je opět počal přijímat, a já tonula v obavách o jeho zdraví.

Již od chvíle, kdy neštěstí dopadlo na jeho otce – mého manžela – v podobě poprav, té tragédie naší vznešené rodiny, se Iacopo stáhl do svého nitra. Bloumá o samotě a zaplňuje nekonečné stohy papíru svým stěsnaným rukopisem. Nemám zdání, o čem píše. Zřejmě nejde o dopis. Společenství

svých vrstevníků se vyhýbá a stejně tak i dívkám z dobrých rodin, které mu navrhuji v naději na sňatek, jež by rozjasnil jeho tvář i budoucnost. Máte-li tedy za možné, že byste mu pomohl radou z pohledu pána úctyhodného postavení, s vděčností bych uvítala, kdybyste Iacopovi napsal list. Snad bude nyní, když se jeho otec odebral na pravdu Boží, ochoten naslouchat spíše druhému muži. Modlím se, aby znovu vykvetl úsměv na rtech mého syna a zažehnal stíny, jež tak těžce spočívají na našich srdcích.

S přáním všeho nejlepšího při oné obchodní záležitosti v Benátkách,

Immacolata Regate de' Medici

Proč jen schovával Ben více než šest století starý dopis, kde se jakási dáma z rodu Medicejských zaobírá svým popraveným manželem a depresivním synem? Mělo to snad něco společného s pádem Sieny? List z hlubin středověku mne znepokojil, ačkoliv jsem netušila proč.

Siena, 8. června

Milý Nathanieli,

včera jsem se konečně vypravila na Sienskou univerzitu a navštívila archiváře, kterého jsi mi doporučil – pana Fabbriho. Snažil se mi pomoci, třebaže vypadá, jako by strávil dost času ve tmě a vypěstoval si solidní avitaminózu D. Sdělila jsem mu, že hledám informace o epidemii moru v Sieně. Díky Tvému doporučení už mou návštěvu očekával. Dokonce se mi uklonil – středověk zde pořád žije – a prohlásil, že je nadšen příležitostí poskytnout mi materiály, jež mi umožní „přiblížit si co nejzřetelněji veškeré hrůzy toho času“. Inu, když se člověk zaobírá tématy, jako je černá smrt, nejspíš ho nesmí vyvést z míry trochu morbidní reakce. Jenže Ben přece nebyl morbidní. Co kdybys mě sem zaletěl navštívit? Schází mi můj starý život..., nebo aspoň Ty mi scházíš.

Se srdečným pozdravem

Beatrice

Jakmile jsem se začala probírat zprávami plnými zmínek o místopisu a dataci, svitlo mi, že se neobejdu bez diagra-

mu. Vytáhla jsem velký arch čistého papíru a s odkazy na vzájemně se potvrzující zdroje začala črtat grafické znázornění, jak mor cestoval tehdejší Evropou; Apeninský poloostrov ve tvaru boty jsem umístila doprostřed. Shrbená nad svou mapou, přidávala jsem různobarevné šipky mířící mnoha dalšími směry, u každé jsem připsala datum. Pan Fabbri mne čas od času zkontroloval zdvořilým pohledem. Napadlo mě, zda se neobává, že bych mohla nesmazatelnými fixami znesvětit originály středověkých rukopisů. Má črta vypadala jako čmáranice dítěte z mateřské školky, zachycovala však vše, co jsem potřebovala. Mnoho věcí udržím v paměti velmi snadno, data k nim však nepatří.

Následujících několik dní jsem strávila v milé společnosti moderních epidemiologických skript o původu a rozšíření morové bakterie s latinským názvem *Yersinia pestis*, zodpovědné za tehdejší vlnu černé smrti. Články odborně rozebíraly hlavní vektory přenosu choroby, zejména trávicí systém blech, které jsou hlavním přenašečem moru mezi krysami a lidmi. Pročítala jsem výňatky ze středověkých kronik popisujících „dýměje“ – otoky v oblasti podpaží či v tříslech, které praskaly a vytékal z nich hnis. Nemocní krváceli ze všech tělních otvorů a jejich stav se zhoršoval tak rychle, že i ten, kdo se večer uložil k spánku jako zdravý, si nemohl být jistý, že se dočká rána. Domů jsem se vrátila s pěknou migrénou a větší část noci zaháněla představy, jak mi v podpaží pučí ty zlověstné boule. Jen jsem toužila, aby už vyšlo slunce. Tyto prameny mi však přece jen přinesly něco pozitivního – pocit propojení s Benem, který je nepochybně všechny prostudoval dávno přede mnou.

Když jsem trávila v archivech třetí den, začal mne přemáhat pocit, že se měním v jakési podzemní zvířátko. Poposedla jsem na své dřevěné židli a zrychlila tempo vypisování poznámek. Po třech hodinách jsem vstala a rozhlédla se po Fabbri, ten však nebyl k nalezení. Vydala jsem se mezi police plné knih se zašlými nápisy na hřbetech a brzy jsem se ocitla v neprobádaném teritoriu.

Svazky tu působily temněji a zchátraleji a mě se zmocnil podivný neklid. Musela jsem se příkrčit, abych prošla nízkými dveřmi do nevelké místnůstky bez oken. Pocit stísněnosti zesílil, jako by poblíž kdosi tiše hovořil, těsně pod

prahem mého vnímání. Knihy tu zabíraly veškerý prostor, takže se téměř nedalo hýbat a už vůbec nebylo kam usednout. Srdce mi začalo bít jako splašené. *No tak, Beatrice! Je to knihovna, ne strašidelný dům!* Většina zdejších knih nenesla na hřbetech žádné tituly. Zdvihla jsem jeden malý zápisník, vázaný v kůži ohlazené častým užíváním. Zavřela jsem oči, jenže náhle se mi zatočila hlava. Rychle jsem vrátila knihu na její místo mezi ostatními svazky.

Přidržovala jsem se stolu, dokud se mi nevrátila rovnováha, kniha však čekala, až se jí znovu dotknu – trpělivě a nehnutě. Sáhla jsem po ní. V hlavě se mi ozval dutý tón, něco jako ozvěna v tunelu, a čichové buňky zaznamenaly vůni navlhle omítky a barvy. Otevřela jsem knihu. Vybledlý rukopis mi připadal nepochopitelně známý. Upřela jsem pohled na první stránku a četla:

Anno Domini 1343

Gabriel Beltrano Accorsi

Gabriel. I v duchu jsem to jméno vyslovila s důrazem na poslední slabiku.

*Říká se, že má dobrá matka žila blíže říši duchovní nežli
vezdejší. S posledním svým dechem mne uvedla do bran to-
hoto světa, aby mne tu ponechala v péči andělů. Znamení
oné ztráty nesu stále v srdci.*

Rázem jsem rozeznala ten tichý šum a náhlý nárůst vnímavosti a pak mne zaplavilo vědomí ztráty, sdílené s pisatelem ze čtrnáctého století. Jedna věc je čist dojemný text a cítit účast – *Jak tragické, ztratil matku právě v okamžiku, kdy přišel na svět, zrovna jako já.* Jenže tohle nebyly myšlenky v pravém slova smyslu. Třebaže autor těch řádků už je celá staletí mrtvý, cítila jsem jeho živý zármutek. Zaklapla jsem knihu, ale cosi mi bránilo vrátit ji zpět na stůl. Přešla jsem tedy zpět ke svému stolku, u nějž se už třetí den hrbím. Když jsem si začala balit věci, vylekal mne hlas, který se znenadání ozval přímo za mým pravým ramenem. Otočila jsem se a spatřila mistra Fabbriho, jehož hlava dosahovala zhruba do výše mé brady.

„*Dottoressa Trovato*, má tato kniha nějakou spojitost s vaším výzkumem?“

„Je velmi poučná, *signore*,“ vypravila jsem ze sebe chraptivě, neboť mé hlasivky přivykly mlčení. „Pochází přesně z toho správného období.“ Zřejmě očekával, že mu knihu ihned vrátím, aby ji mohl uložit do bezpečí, jenže v tom jsem jej zklamala.

„Myslíte, že bych si mohla tento svazek půjčit domů, abych ho nemusela procházet zde?“ Fabbri se nafoukl jako žabka, pak otevřel ústa, aby promluvil, zarazil se a opět nasál vzduch. Doufala jsem, že výsledek vnitřního zápasu, který právě prodělával, se kloní v můj prospěch.

„Velmi by mne bolelo, kdyby kniha ve vašich rukách doznala jakéhokoliv poškození.“

Zřejmě nastal čas vytasit Benovo jméno. „Nevím, zda jsem se vám už zmínila, že Benjamin Trovato byl můj bratr. Jsem zde, abych pokračovala v práci na projektu, který on už nestihl dokončit.“

Fabbrimu doslova spadla čelist.

„Vy jste *ta* doktorka Trovato? V tom případě nemám pochyb, že dobře víte, jak se starat o rukopisy! Myslím, že za těchto okolností můžeme nad pravidly archivu přimhouřit oči. Byla byste však tak laskavá a poskytla mi nějaký doklad?“

Zářivě jsem se na něj usmála a podala mu kreditní kartu, která mi určitě nebude chybět. „Velice vám děkuji.“ Archivář mi pomohl knihu pečlivě zabalit a pak jsem už zamířila vstříc slunečnímu světlu. Cestou domů jsem nesla malý zápisník přitisknutý k hrudi.

11. června

Milý Nathanieli,

i ve snech už vidím jen a jen pruhy – ta zelenobílá katedrála dokázala ovládnout můj spánek. Materiály, které pročítám, se mi dostávají hluboko pod kůži. Přijala jsem Benův projekt za vlastní a vše ostatní vedle něj bledne do úplné bezvýznamnosti. Minulost Sieny mne dočista pohltila, mám pocit, jako bych tam doopravdy žila..., či přesněji řečeno, jako bych žila tehdy. Snad jsem se měla skutečně stát historičkou – kdyby mne Ben teď viděl, tvářil by se nesmírně samolibě.

Ten Franco Signoretti je čím dál tím neodbytnější – odněkud získal mou adresu a poslal mi dopis. Na první pohled je zdvořilý a příjemný, ale mezi řádky čtu jasnou hrozbu. Zřejmě nějaký akademik-badatel, který cítí konkurenci a nechce, abych zveřejnila Benovy objevy. Samozřejmě přesně tohle udělám, jakmile se jen dostanu k jádru pudla. Druhá možnost, ke které mě přemlouvají notáři, se mi rovněž nelíbí – chtějí, abych přenechala Benův výzkum jednomu sienskému historikovi, který bohužel vypadá, jako by loni maturoval na místním gymnáziu.

Ani jeden z nich u mě nemá šanci.

V průvodcích se píše, že sláva Sieny zamrzla v proudu času a od středověku se jí nedotkla změna – a to vše kvůli vlně černé smrti. Dovedeš si představit, jak by vypadalo, kdyby víc než polovina obyvatel New Yorku do dvou let vymřela? Nejspíš by bylo mnohem snazší sehnat v restauraci rezervaci na večer. Promiň, morbidní humor. Jenže tohle je mimochodem pravda – jakmile odezněla epidemie moru, přežila ani ne polovina populace, lidé se začali stravovat mnohem lépe než předtím. Vím, je to mizerná útěcha, ztratí-li člověk polovinu sousedů a příbuzných, ale aspoň se i v takové tragédii skrývá něco pozitivního.

Našla jsem zajímavou knihu – připadá mi, že je to vlastně deník – z poloviny 14. století. Takový záznam dokáže skutečně přivést minulost zpět k životu. Neříkej, že nezbožňuješ primární zdroje.

Se srdečným pozdravem

B.

Věšela jsem na dvorku za domem prádlo, které se mi už stihlo pořádně nahromadit, když jsem v zátylku ucítila čísi pohled. V rozsoše větví pomerančovníku seděla malá dívenka a tiše sledovala mé snažení. V domě totiž nebyly žádné kolíčky a vítr mi neustále bral prádlo ze šňůry, tak jsem si pomohla několika uzly na ramínku podprsenky.

„Co to děláš s prádlem?“ zeptala se dívka se zájmem. „Bydlíš v tomhle domě?“

Chvilku mi trvalo porozumět její dětské verzi italštiny. „Ano, teď tu bydlím. Je to dům mého bratra.“

„Beniamino je tvůj bratr?“ Děvčátko utrhlo pomerančo-

vý květ z větve nad hlavou a zastrčilo si jej za triko; potom sjelo ze stromu jako veverka. Rozhodla jsem se, že s dítětem, které neznám, nebudu rozprádat diskuse o smrti.

„Si.“

„Beniamina mám ráda,“ usmála se dívka. „Dává mi moc hezká plnicí pera.“ Na okamžik se zarazila. „Máš taky nějaká?“

„Myslím, že by se jich u mě pár našlo,“ odvětila jsem. Odpověď byla zjevně uspokojivá, protože holčička přišla až ke mně a představila se. „Jsem Felice Guerriniová a je mi už pět a tři čtvrtě,“ prohlásila. „Nechceš k nám na návštěvu a dát si *gelato*? Máme *nocciolu*.“

A tak jsem se seznámila s rodinou Guerriniových nad miskou oříškové zmrzliny. Felice všem hrdě oznámila, jak se jí podařilo objevit Beniaminovu sestru, a Guerrinioví mě přijali opravdu vřele. Donata, matka rodu a historička na Sienské univerzitě, vyhlížela se svou záplavou dlouhých, nedbale sepnutých zlatých vlasů jako postava z Botticelliho obrazu, chovala se však jako prostá lidská bytost. Odvedla mne stranou, abych jí potvrdila, co se skutečně přihodilo Benovi, ale další rozpravu jsme odložily.

Náš dům leží ve čtvrti nazývané *contrada Civetta* – v jednom ze sedmnácti původních středověkých okrsků Sieny. Civetta znamená „sýček“. Donata a její manžel Ilario mne obratem prohlásili za čestnou Sieňanku, ba dokonce čestnou Civeťanku, a tím pádem teď náležím do místního sousedství. Kromě Felice mají ještě dvě další děti, osmiletého Gianniho a půlročního Sebastiana – každé z dětí je hluché právě tak, jak odpovídá vokálnímu profilu jeho věku. Všechny tři ratolesti mi posloužily jako dobrý protilek na následky posledních několika dní dobrovolné samoty.

Mé zasvěcení do vnitřního života *contrady* přišlo hned pár dní na to, kdy mě Guerrinioví pozvali na Sebastianův křest u civettské kašny. Nadešla slavnost svatého Antonína z Padovy, patrona Civetty. Toho dne křtí *contrada* všechny své děti narozené předešlého roku v kašně, křtitelnicí celé čtvrti. V neděli v poledne se tu shromáždily rodiny s dětmi a mezi nimi čekal na svou velkou chvíli i Sebastiano. Vypadal úplně jako obtloustlý cherubínek, na hlavě zlaté kudrny, dolíčky v ohbí buclatých ruček i nožek. Prozatím

spal spánkem spravedlivých a převorova slova ho ani v nejmenším nerušila.

„Ve jménu svatého Antonína z Padovy tě skráním vodou naší vznešené kašny, aby ve tvém srdci měla navždy své místo tvá *contrada*, požehnaná velikým dědictvím předků.“ *Priore*, převor, ponořil špičky prstů do kašny a pokropil Sebastianovo hladké čelo vodou, načež se malý andílek okamžitě probudil a začal ječet. Donata si zkušeně rozeplula klopou u košile a rychle vložila řadro do synkových otevřených úst. Sebastiano, zabalený do hedvábného šátku v černé, bílé a rudé – barvách čtvrti La Civetta, jež si ponese po zbytek života –, pochopil, že nebude vydán napospas smrti hladem na nehostinném úbočí hory omývané deštěm, a k velké radosti matky i všech ostatních brzy opět spokojeně usnul.

Následujícího rána jsem se vzbudila hned za úsvitu. Jakýsi nepokoj mi bránil, abych se dala do čtení či psaní, a tak jsem se oblékla a vyšla z domu. V šedavém širání časného rána jsem se vydala úzkými uličkami směrem k náměstí Piazza del Campo. Na rohu ulice Via Banchi di Sopra mne čekal zvláštní výjev. Řada dělníků tu tlačila kolečka naplněná žlutavou hlínou; všichni však vykonávali svůj úkol v tichu takřka posvátném, jako by šlo o náboženský rituál, a ne o každodenní dřinu. Potom jsem si všimla, že celé procesí směřuje k vnějšímu okruhu Campa, kde dělníci právě začínali pokládat koberec té žluté prsti, La Terra in Piazza, jež se už brzy stane dostihovou dráhou pro deset koní závodu palio. Sledovala jsem dělníky, kteří dokázali proměnit manuální práci v úkon hluboké spirituality, dokud mne nepřemohl hlad a nevypravila jsem se pro láhev vody a pořádný kus místního koláče zvaného *panforte di Siena*. Pochoutka se sušeným ovocem a ořechy, poprášená cukrem, byla nesmírně lahodná a dostatečně hutná, takže mi vydržela až do odpoledne.

V podvečer se na náměstí začali scházet Sieňané, kteří se dotýkali čerstvé vrstvy země, a dávali tak najevo úctu k tradici. Právě při té příležitosti mne odchytili Guerrinioví a pozvali mě na večeři, což byla po celém dni o jednom koláči vítaná změna. Felice a Gianni nás pak vedli domů

po Vicolo del Coltellinaio a celou cestu nadšeně zpívali a skandovali civetské vlastenecké písně.

Seděla jsem na pohovce v obýváku u Guerriniových a držela klimbajcího Sebastiana, zatímco se Donata a Ilario svorně otáčeli v kuchyni a připravovali večeři. Vlastně jsem dosud nikdy v životě nedržela v ruce půlroční miminko. Malé tělíčko sladce vonělo dětským pudrem a hrálo jako malá kamínka. Hrudník se mu zdvihal v klidném rytmu dechu a přes tvářičku mu občas přelétl úsměv. Vzhledla jsem od toho obrazu míru a nevinnosti a setkala se pohledem s Donatou.

„Ty nemáš *bambini*, Beatrice?“ Paní domu vyslovila mé jméno po italsku, *Bea-tri-če*, s přízvukem na předposlední slabice. Znělo to nesmírně romanticky. „Vidím ale, že vůči jejich kouzlu nejsi imunní.“

Zdráhavě jsem se usmála, neboť se mi náhle nechtělo přerušovat tichou idylu blízkosti se spícím Sebastianem. „Neměla jsem tušení, že mohou být tak... úžasné.“

Donata se pobaveně zasmála. „Užívej si, dokud spí, já zatím dodělám *risotto*,“ a s těmi slovy se vrátila k plotně.

Sledovala jsem Donatu, trpělivě míchající rizoto, a napadlo mě, že bych se snad měla trochu zklidnit a zpomalit. Se Sebastianem v náručí, pod vlivem zasněné, hypnotické atmosféry, již vyzařoval, jsem pro jednu nikam nespěchala. Právě když nastal čas usednout ke stolu, se Sebastian probudil, otevřel ústa, otočil se k mému hrudníku a začal hledat potravu. Protože jsem mu neměla co nabídnout, předala jsem jej Donatě. Přisál se k jejímu ňadru v soustředění hraničícím s extází a pak polykal se zavřenýma očima, jako živý obraz dokonalého štěstí.

A právě tehdy se mi *to* přihodilo znovu. Nejprve mne zaskočilo náhlé ticho; potom ke mně dolehla slova Ilaria, Felice i Gianniho, jenže se zdálo, že přicházejí z veliké dálky. Vůně parmezánu, jímž bylo posypané rizoto, zesílila a já jsem ucítila hřejivé teplo v levé ruce, kde předtím spočívala Sebastianova hlava. Nato se mne zmocnil pocit, jaký jsem nikdy v životě nezažila: zprvu to bylo jako jemné, leč vytrvalé tahání za bradavky, následované jiskřičkami drobných elektrických šoků v prsou. Zaplavila mne vlna vzrušení a plnosti, ale hlavně všeobjímajícího míru, a až v té chvíli

mi to došlo – *já právě kojím!* Nebo lépe řečeno, kojí Donata a já jsem s ní spojená. Donata se soustředila na svůj malý svět, tvořený Sebastianem, a nepostřehla, že jsem jí pronikla do soukromí a kvapně se zase stáhla zpět.

Zbytek večere už proběhl bez incidentu, pokud nepočítám moment, kdy Gianni zvrhl sklenici vody s ledem své sestře do klína. Po večeři mě Donata a Ilario energicky políbili na obě tváře a já jsem se přesunula těch pár kroků přes dvorek zpátky k Benovu domu, prošla masivními dveřmi a uložila se do postele. Zážitek, který mi způsobila Sebastianova večere, stále rezonoval v mém těle a dlouho mi nedovolil usnout.

Příštího rána jsem opět otevřela Gabrielův deník a zcela se do něj ponořila.

Na svět jsem přišel v roce, kdy obrovský dav kráčel ulicemi města a s nejvyšší úctou přinášel do katedrály Maestu, právě dokončenou mistrem Ducciem di Buoninsegnou.

Zarazila jsem se a vyhledala si Duccia – Maestà byla dokončena roku 1311.

Můj otec, stráven žalem z matčiny smrti, ji následoval na věčnost, když jsem byl ještě dítětem. Pak mne přijal pod svou střechu strýc. Na své čtvrté narozeniny jsem úpěnlivě žádnal, aby mi nadělili štětec. Polapili jsme tedy kočku a nedbaje prskání a škrábání, odřízli jsme jí chomáč chlupů. Ten byl pak svázan a připevněn na konec tenké větévky. Toho dne se započala má malířská dráha.

Až do prvních týdnů studií se mnou bylo těžké porřízení. Žlutkem z vajíčka jsem zdobil zeď za svým křeslem a štávou z dušeného masa, které jsme měli k polednímu jídlu, tvořil jsem na stole obrys madony. Když bylo všem jasné, že malovat si přeji ještě více nežli jíst, poslal mě strýc do učení k Simonu Martinimu. Pod jeho vedením přetavilo se mé nezbedné čmárání v pravé studium. Když pak Maestro Simone konečně dovolil, abych s ním pracoval bok po boku, nevedl toliko mé ruce, ale hlavně mou duši.

„Maluj podle svatých slov Písma, nech však svou duši,

ať oživí tvůj štětec, “ šeptal mi, když jsem zdvihl paži, abych se pustil do kopie obrazu Zvěstování Panny Marie, jež přede mne postavil. Štětec jako by mi v rukou náhle ochabl, a mne zaplavila posvátná hrůza, již pocítila Panna při nečekaném příchodu andělského hosta. Ano, vzal jsem si k srdci slova svého mistra.

Siena, 28. června

Milý Nathanieli,

odpusť, že jsem tak dlouho neodepsala. Snažím se dokončit, co začal Ben, dříve, než uspěje ten úlisný, vlezlý Signoretti – ať už slovo „dokončit“ znamená cokoli. Dodnes nemám ponětí, po čem Ben vlastně pátral, ale nehodlám se vzdát. Tohle bratrovi dlužím, když on sám už tu není, aby svou práci završil. A tak se snažím zmapovat, k čemu došlo za času moru v Sieně, v naději, že přitom narazím na záhadu, která Bena zaujala. Tolik se soustředím na výzkum, že nemám ani pomyslení na návrat do New Yorku, na sál k pacientům s aneuryzmatem. Dosud jsem nic neobjevila. Ben však ano, a to znamená, že se tu skutečně skrývá jakési tajemství.

Zatímco se laskavě staráš o můj byt (ještě jednou tisícere díky), já si užívám svůj výlet do čtrnáctého století ve společnosti nesmírně zajímavého malíře fresek. Je to ale zcela bezpečný románek, protože zmíněný malíř už více než šest století odpočívá v zemi.

Mé chirurgické já si opravdu dává dovolenou, jako by se úplně vytratilo. Neprozrazuj to prosím šéfovi našeho oddělení, ráda bych si udržela místo, až se vrátím..., třebaže si nejsem jistá, kdy ta chvíle nastane. Probouzí se ve mně cosi, co velmi dlouho spalo – zápal pro historii, zrozený před dvaceti lety v bratrově pracovně.

Co bys chtěl přivést ze Sieny? Snad nějaký svazek z místního knihkupectví?

Se srdečným pozdravem

B.

V dopise jsem se však Nathanielovi nesvěřila se všemi svými myšlenkami. Nepřiznala jsem, že už nějaký čas žiju napůl

na stránkách deníku, a jen napůl ve skutečném světě. Nevyslovila jsem vtíravou obavu, že má zvláštní empatie, tak užitečná při léčení pacientů, se nyní pokouší překlenout staletí a dosáhnout k někomu, kdo už je dávno mrtev. Mnohokrát v životě se mi stalo, že jsem se šťastně a hluboce pohroužila do příběhu v knize. Dnes je však vše jiné: nemám nad tím kontrolu. Myslím, že i dříve jsem vnímala, jaké možnosti skrývá opravdu hluboké vcítění do příběhu, když se otevřu moci psaného slova – ano, možnosti, ale i nebezpečí. Nikdy mne to však neodradilo od dalšího čtení.

O dva dny později jsem pode dveřmi našla lístek od Donaty s pozváním na kávu. Osobní vzkaz od mé první sienské přítelkyně mě zahřál u srdce. Domluvily jsme si sraz nazítří u Fonte Gaia, odkud zamíříme do její oblíbené kavárny. Nacpala jsem dopis do kabely a vydala se k *piazzě*.

Donata dorazila v šatech z přírodního lněného plátna a při pohledu na ni se zdálo, že dokonalý vzhled je její přirozenou součástí. Napadlo mě, že takhle fantasticky jí to nejspíš sluší, i když spí.

„Zdejší vodu už bereme jako samozřejmost,“ pronesla Donata, když se posadila vedle mě na kamenné okružní kašny. „Středověká Siena si však vody cenila, protože byla vzácná a pro všechny obyvatele *communy* doslova životodárná. Osm let trvalo, než postavili akvadukt, který přiváděl vodu do města, a následujícího roku – 1343 – byla dokončena i tato kašna.“

Opět mne překvapila Donatina italská výslovnost termínu, který máme i v angličtině: *commune*. Ještě nikdy jsem to slovo neslyšela pronést trojslabičně a s místním přízvukem. Podnícená představivost mi přihrála obraz hippie komunity ze šedesátých let.

„Dnes už nikdo neví, jak vlastně původní kašna vypadala,“ pokračovala Donata. „Jde zkrátka o jednu z těch hádanek, které nás, historiky umění, okrádají o spánek.“ Vydaly jsme se ke kavárně, přitom jsem si však neodpustila poslední pohled na kašnu a hladinu vody, vrhající blyštivé odlesky. Jak asi vypadala v době, kdy ještě žil můj malíř?

Objednaly jsme si dvě espressa a já pozorovala Donatu, jak pomalu usrkává ze svého šálku.

Promluvila jako první. „Jak to všechno zvládáš?“

„Utěšuje mě, že můžu pokračovat v Benově práci tam, kde on skončil. Jako by část z něj žila stále ve mně a radila mi..., jako to bývalo vždycky dřív.“ Odvrátila jsem pohled a vděčně ocenila, že Donata elegantně a bez váhání změnila téma hovoru.

„Odkakživa jsem milovala jméno Beatrice. Víš, proč ho pro tebe rodiče vybrali?“

„Nikdy jsem se nedozvěděla, kdo byl můj otec, a matka zemřela při porodu. Jméno mi vybral Ben. Krátil si hodiny čekání v nemocnici čtením Dantovy *Božské komedie*.“

„Tvůj bratr zvolil dobře,“ usmála se Donata.

Pak jsem dlouho mlčela a hlavou se mi honily myšlenky.

„Beatrice, viděla jsi už *ospedale*?“

„Špitál? Ne, měla bych se tam vypravit?“ Nedostatek nadšení ze mě bezpochyby vyzařoval na dálku. „Víš, Donato, necítím potřebu trávit svůj volný čas čímkoliv, co zavání medicínou.“ Má odpověď zněla úsečněji, než jsem zamýšlela.

„Já jsem ale mluvila o špitálu jménem Ospedale Santa Maria della Scala – přímo naproti němu stojí *duomo*. Už celá staletí nemá s nemocnicí nic společného.“ Donata opravila můj omyl s nejvyšším diplomatickým taktem, a přece jsem se začervenala.

„Promiň mi to. Představa, že bych měla tady v Sieně obrážet nemocnice, mi v téhle chvíli připadá zhruba stejně přitažlivá jako amputace vlastních končetin.“ Donata se uchichtla; i její smích zněl půvabně a nějak italsky. „Omlouvám se za své hrubé americké způsoby – můžeme i přesto zůstat přítelkyněmi?“

„Samozřejmě,“ zasmála se Donata. „Dokážu ocenit hrubé americké způsoby – starosvětská zdvořilost se začne časem zajídat.“

V družném hovoru jsme se vracely na Piazza del Duomo, kde stojí přímo naproti sobě katedrála a Ospedale. Donata se zastavila před vchodem do starého špitálu. „Další velkou záhadou pro historiky je právě Ospedale, konkrétně jeho průčelí.“

„Nevidím na něm žádné fresky.“

„Právě. Obecně se má za to, že zde původně bývala pěti-

ce fresek zachycujících život Panny Marie. Není však jasné, kdo je maloval. Snad šlo o plod spolupráce tří největších sienských malířů: Pietra a Ambrogia Lorenzettiových – to jim vděčí za výzdobu Sala della Pace v budově radnice zvané Palazzo Pubblico – a třetím z nich byl Simone Martini.“

Martini – Gabrielův učitel! Donata jistě zaslechla můj vzrušený nádech, jeho pravý důvod však odhalit nemohla.

„Ano, šlo skutečně o mimořádnou trojici; nikdy předtím ani potom se tři takoví mistři na jednom díle nesešli. Simone opustil Sienu v roce 1336, odjel do Avignonu a už se nikdy nevrátil. Bratři Lorenzettiovi zemřeli hned během prvního roku po příchodu moru. Čtyři z fresek – Zrození Panny, Uvedení Bohorodičky do chrámu, Zásnuby Panny Marie a Návrat Panny do domu jejích rodičů – byly pravděpodobně dílem bratří Lorenzettiových a Simona Martiniho. Malby samy se však nedochovaly.“

„Neříkala jsi ale, že jich bylo původně pět?“

„Pátá freska představuje ještě hlubší záhadu. Snad vznikla později než ostatní a její autorství je sporné. Čtyři zdobily oblouk nad vchodem. Pátá mohla být uprostřed, se dvěma po každé straně.“

„A její téma?“

„Nanebevzetí Panny Marie – konec jejího pozemského života, chvíle, kdy vystoupila za svým synem na nebesa.“

V té chvíli jako by se mi otevřely oči a já jsem poprvé spatřila to, co mi nedala léta strávená v katolické škole: příběh Panny Marie z jejího vlastního pohledu. „Dovedeš si představit, jaké to muselo být? Přiletí anděl, zvěstuje ti, že porodíš Syna Božího – a když ho poslechněš, přibije smečka bláznů tvé dítě na kříž? Já bych to nezvládla ani s vědomím, že někde na konci čeká nebe.“

Donata mlčela a pohrávala si s korálky, které jí visely kolem krku. Napadlo mne, zda jsem svou osobitou verzí Mariina příběhu neurazila její víru.

„Vidím, že se ti Siena začíná dostávat pod kůži,“ poznamenala po chvílce. „My Sienští chováme svatou Pannu v obzvláštní úctě. Ochraňuje nás už stovky let a středověká Siena byla jejímu objetí ještě mnohem blíže než dnešní město. Když se za soumraku zavřely brány, Panna svým pláštěm zahalila všechny obyvatele *communy* a kněží v noč-

ním čase zpívali kanonické hodinky, aby chránili lid před zlem, materiálním i duchovním.“

„Od chvíle, kdy jsem přijela, mne neustále napadá, jaké by to asi bylo, kdybych se bývala namísto medicíny rozhodla pro dráhu historika.“

Donata mi pohlédla do očí. „A jaké to vůbec je, být neurochirurg?“

„Možná, že by se má lékařská praxe dala přirovnat ke tvé mateřské rutině. Očekává se, že prakticky kdykoliv přiběhneš na zavolání, a rozhodnutí, která učiníš, mají vliv na život či smrt druhých. Na rozdíl od tebe si ale můžu vzít jednou za čas dovolenou.“

Donata se zasmála a pak jsme prošly branou do *pellegrinaia*, freskami zdobené síně, jež kdysi poskytovala útočiště poutníkům v péči špitálu. Dnes slouží jako muzeum.

„Chybí ti tvůj lékařský život?“

Na tu otázku jsem jí však dlouho neodpověděla. Přemítala jsem nad překvapivou, neutuchající radostí, již mi přinášejí chvíle, kdy mohu navracet minulost zpět k životu. Operační sál byl tak daleko... „Ne, zatím mi opravdu neschází.“

„Věřím, že se ti zápal pro léčení lidí zase vrátí,“ usmála se. „Až si dostatečně odpočineš.“

Přikývla jsem, avšak mnoho vnitřní jistoty v mém souhlasu nebylo.

Den nato jsem se vypravila opět do knihovny, s úmyslem vymačkat z Fabbriho nějaké podrobnosti o Medicejských popravených během čtrnáctého století, ale vůbec se nenašly příležitost. Pan Fabbri se mračil, už když mne vítal. „Je zde *signor* Signoretti a ptá se po vás. Trval na tom, že zde počká, a nechoval se zdaleka tak zdvořile, jak by slušelo pánovi jeho postavení.“

„Kde je?“ rozhlédla jsem se s obavami a v duchu si malovala zlověstný obraz, korespondující se zprávami, které se ke mně donesly.

V té chvíli vešel nechvalně známý Signoretti do čítárny. Měl vysoké čelo, nagelované černé vlasy pečlivě sčesané vzad a světlý letní oblek mu padl až příliš dokonale. „*Signora* Trovato,“ oslovil mne.

„*Dottoressa*,“ opravila jsem ho.

„Ach, zajisté, doktorka. Avšak doktorka medicíny, což nemá nic společného s historií, odbornou kvalifikací vašeho zesnulého bratra. Upřímnou soustrast. Všichni, kdo ho znali, želí jeho odchodu.“

„Děkuji za vaši účast,“ odvětila jsem a snažila se nedat najevo vzrůstající podráždění.

„Drahá paní doktorko, dosud jste neodpověděla na žádný z mých vzkazů.“

„Ocenila jsem vaši velkomyslnou nabídku pomoci, v tuto chvíli ji však nepotřebuji. Doufám, že mne nyní omluvíte. Víte, my *lékaři* jsme nesmírně zaneprázdnění.“

Nepotřebovala jsem žádné paranormální schopnosti, abych vycítila Signorettiho hněv, když ho knihovník až příliš horlivě vykázal z místnosti.

Zbytek dopoledne jsem strávila ve sbírkách rodu Medicjských, které nebyly nijak rozsáhlé. Pochopitelně, jsem v Sieně, ne ve Florencii. Většina nalezených materiálů pocházela ze šestnáctého století, a tudíž byla pro mé potřeby beznadějně novodobá. Při odchodu z knihovny se mi přetrhl popruh na batohu a celý obsah se vysypal na podlahu.

Uniklo mi několik vcelku originálních nadávek, poté jsem se sklonila a začala sbírat knihy. Pan Fabbri se objevil ve chvíli, kdy jsem se zvedala s náručí plnou starých svazků.

„Přála byste si ponechat knihy zde a vyzvednout je až zítra? Třeba mi při té příležitosti vrátíte i onen Accorsiho zápisník?“

„Děkuji vám, myslím, že tuto nabídku neodmítnu.“ Napjala jsem do kapes peněženku a klíče a vše ostatní odložila do Benova stolku, pečlivě se vyhýbajíc odpovědi na Fabbriho druhou otázku. Zamířila jsem domů, poškozený batoh v podpaží.

Cestou se mne však zmocnila podivná předtucha. Jako by se za mnou někdo plížil! V posledních dnech mi pomalu zevšedněl pocit, že hned za hranicí viditelného, téměř na dosah ruky, čeká nový, tajemný svět – tohle však bylo něco jiného.

Zastavila jsem se v baru nedaleko domova. Příjemné jan-